

Restaurering av gytebekk

«Korsvatnbekken 2022»

Innholdsfortegnelse

Fagrapport nr. 1.- 2022	3
FORORD	3
Innledning og bakgrunnsarbeid	4
Hoveddugnaden - Selve restaureringsarbeidet	5
Bygging av ekstra skjul, samt bekkebreddforsterking	6
Eablering av Sprangkulp ved fossen	6
Etterarbeid	7
Noen video snutter fra forskjellige faser	7
Bilder og Figurer	8
Litteratur	9

Fagrappport nr. 1.- 2022

FORORD

Dette er første rapport om det oppstartede arbeidet med å restaurere gytebekker til innsjøer som Lunner jeger og fiskeforening disponerer i Lunner Almenning. Målsettingen er å gjøre innsjøene selvrekutterende med ørret slik at man slipper utsetting.

Restaureringen gjøres som et samarbeid mellom Lunner jff, Lunner Almenning og Oslo sportsfiskere. Øivind Johansen Ljff er prosjektleder, og har også skaffet finansiering av prosjektet gjennom et minnefond som forvaltes av Oslo Sportsfiskere.

Miljørådgiver Bjørn Otto Dønnum fra Hafslund Eco AS har vederlagsfritt fungert som faglig veileder, og har utarbeidet plannotatet som har blitt lagt til grunn for alle søknader og tillatelser, finansiering, etc. Hans bidrag har vært særdeles prisverdig, og han takkes på det varmeste. Fra Lunner Almenning har Amund Wøien deltatt i mye av arbeidet, og har stått for et fruktbart samarbeid med grunneierne.

Arbeidet ellers er utført av et 10-talls personer fra Lunner jff og Gran jff. På hoved dugnaden deltok det dessuten flere fra Oslo Sportsfiskere, bl.a. ved Viggo Kristiansen, tidligere kjent som mangeårig redaktør for Jakt og Fiske.

Alle medarbeidere og bidragsyttere takkes for et trivelig, interessant og lærerikt samarbeid.

Rapporten er utarbeidet av Dag Berge og Øivind Johansen.

Lunner jff, Fiskeutvalget
Øivind Johansen (leder)

Innledning og bakgrunnsarbeid

Lunner jeger og fiskeforening (Ljff) ønsker å restaurere gytebekkene til en del av vannene i Lunner Almenning, med målsetting at vannene skal bli selvrekutterende med ørret, slik at man slipper å opprettholde fiskebestanden ved utsetting. Planene er nedfelt i årsplanen fra foreningen de to siste åra, og har fått tilslutning fra grunneier, Lunner Almenning. I første omgang vil planene omfatte bekken mellom Langevatn og Korsvatn (gytebekk for både Langevatn og Korsvatn), og bekken mellom Store og Vesle Snellingen.

Almenning

Som faglig bakgrunn og mer detaljert plan ble det utarbeidet en fagplan av Bjørn Otto Dønnum (Dønnum 2022). Han jobber til daglig som Miljørådgiver i hafslund Eco AS, hvor det å legge til rette for ørret rekruttering i regulerte vassdrag er en sentral oppgave.

Planen ble utarbeidet etter en befaring i november 2021, med foruten Miljørådgiver Bjørn Otto Dønnum, deltakere fra Lunner jeger og fisk, Gran jeger og fisk og fra Lunner

Stokk for maur vandring!

Planen omfattet arbeid som:

- Etablering (bedring) av gytefelter med bl.a. utlegging av ny gytegrus
- Etablering av terskler og kulper
- Etablere sprangkulper ved antatte vandringshindre
- Bedre kulverter
- Lage skjul
- Stabilisere bredder

I tillegg inkluderte vi etablering av enkle «rundkavlingsbruer» på steder der turisstier passerte bekkene, slik at turfolket ikke ville lage steinfyllinger over bekken som lett kan bli et hinder for fiskepassasje.

Vi innså at det ville være passende arbeidsmengde med en bekk i året, og at man skulle starte med Korsvatnbekken for å få kunnskap og erfaring der, før vi går videre.

Plannotatet til Dønnum ble brukt som faglig bakgrunn for søknad om tillatelse fra Lunner kommune og Statsforvalteren, samt søknad om tilskudd til Jan O. Johnsens minnefond, som Oslo sportsfiskeforening disponerte til slikt arbeid.

Nødvendige tillatelser ble gitt i løpet av våren 2021 og kr. 37.500 ble innvilget fra minnefondet som forvaltes av Oslo sportsfiskere.

Forberedende arbeid

Selve dugnaden hvor inngrepene i bekken skulle foretas, med mange deltakere både fra Lunner og Gran jff, samt fra Oslomarka sportsfiskere, samt faglig veileder Bjørn Otto Dønnum, ble satt til helgen 30 – 31 juli. Forut for det ble det gjort en god del forberedende arbeid.

- Hente store steiner til terskelbygging og skjul
- Hente trerøtter, rotvelter etc til skjul
- Bestille og hente gytegrus og trille/bære denne ut til de aktuelle stedene langs bekken
- Bygge to nye rundkavlingsbruer over bekken ved stikryssinger

Henting av store steiner til skjul og terskler

Stein ble hentet fra «Thomasjordet» av Skau Maskindrift AS med traktor og henger, og lagt ved bekkens øvre ende ved utløpet av Korsvannet.

Henting av rotvelter, røtter og rundkavlinger

Dette arbeidet ble utført av Kim Marius og Øivind vha lassbæremaskin som Kim Marius kjørte i nærområdet på det aktuelle tidspkt.

Henting og utkjøring av gytegrus, bygging av bruer

3 m³ med gytegrus ble hentet fra Grefsrud, og kjørt ut til utløpet av Korsvannet ved hjelp av Klevengen Transport AS. Grusen ble lastet i sekker og trillet ut vha elektrisk trillebår, dels båret. Grus ble rodd over Langevannet til de nederste stasjonene i bekken. Denne uttrillingen gytegrus skjedde på en 3-4 kveldsdugnader og en lørdagsdugnad. Det samme gjaldt bygging av bruer der turiststiene krysser bekken, samt uttrilling av rotvelter til skjul.

Hoveddugnaden - Selve restaureringsarbeidet

Gyteområder – oppgradering av eksisterende og etablering av nye

Det skulle etableres et gytefelt helt i utløpet av Korsvannet, dvs. oppstrøms kulverten under vegen bort til sauesankingsinnhegningene. 2 gytefelt like nedstrøms kulverten før bekken flater ut i det første myrområdet. Det skulle lages et par gytefelt i det lille strykpartiet mellom de 2 myrområdene i bekken. Der den blåmerkede turiststien krysser bekken skulle det etableres et par felter, og nedstrøms brøttet med det store fallet (mulig vandringshinder) skulle det etableres 3 gytefelter.

gyting i den sentrale delen av feltet for de største steinene og la disse som en bredd langs kantene av feltet, og i utløpet. Man spedde på med tilkjørte store steiner. Deretter hadde man på gytegrus og planerte denne jevnt utover. Man fikk da en litt langstrakt kulp med passe vannhastighet, samt litt dyp 10-15 cm på den aktuelle vannføringen vi hadde under dugnaden. Ut fra faglig skjønn, ble det da vurdert at det ville bli en 20-30 cm dyp under høstflommen. I alt ble det laget/oppradert 10 slike felter. Her bør ørreten kunne grave/børste ned de befruktede eggene under gytingen, og lavene kunne ligge beskyttet helt til de kommer i mai.

Bygging av ekstra skjul, samt bekkebreddforsterking

Ørretungene lever i bekken vanligvis fra 1-3 år før de går ut i innsjøen. De to myrområdene i bekken midtre parti har flere dype kulper og er fine overlevingsområder i perioder med liten vannføring. Det er imidlertid viktig at det er godt med skjul i disse områdene, da bunnen gjerne består av en jevn dy-overflate. Vi la flere rotvelter i aktuelle kulper, og stauret dem fast til bunnen så de ikke skulle flyte av gårde i flomperioder.

Flere steder langs myrbredden la vi halvkviste smågraner (3-6m la at det ble mange gjemmesteder for småfisken, samt litt mer utilgjengelig for predatorer fra land. Torvkanten ble på denne måten også noe sterkere enn uten denne armeringen.

Etablering av Sprangkulp ved fossen

I det bratte området nedstrøms stikryssingen ble de lagt på en stor steinblokk som delvis resulterte i en sprangkulp for å komme opp fossen, men hvorvidt den tåler flommen er tvilsomt. Så dette er noe vi bør se nærmere på til sommeren.

Etterarbeid

Justering av kulvert

Justering av kulverten samt oppbygging (løfting) av elvebunnen nedstrøms kulvert utløpet ble foretatt et par lørdager senere, da det var først da det var mulig å få tak i ledig gravemaskin. Dette arbeidet ble utført av Lunner almenning under veiledning av Øivind.

Slamspyling av gytefelter som er blitt tilslammet

Dette arbeidet ble utført vha almenningens brannpumpe av Amund Wøien og Øivind Johansen, uken etter gravearbeidene i forbindelse med justering av kulverten under veien i utløpet av Korsvannet.

Etterundersøkelse – inspeksjoner under gytevandring dokumentasjon av effekt.

Øivind utførte dokumentasjon av gytevandring og gyting gjennom høst perioden. Resultatet var positivt. Plenty fisk på bekken de syntes de nye gytefeltene var spennende.

Noen video snutter fra forskjellige faser

- Forberedende tiltak 1. Juni 2022 - <https://youtu.be/8DyvVx05e54>
- Forberedende tiltak 2. Juli 2022 - <https://youtu.be/nOyjDjR4muU>
- Utbedring/gjennomføring/gyting. August 2022 - <https://youtu.be/KXoQlf65fAQ>

Bilder og Figurer

Figur 1. Kartskisse fra Dønnums forslag til ulike tiltak i Korsvannsbekken (Dønnum 2023). I store trekk slik vi også utførte arbeidet, dog noen mindre endringer.

Figur 2. To av i alt 10 gytefelt (lys grus) som ble etablert i bekken

Figur 3. Bygging av

rundkavlingsbru der den blåmerkede turiststien krysser bekken.

Figur 4. Rotvelter legges ut i myrkulpene og staures fast i sedimentet. Dette gir glimrende skjul for småfisken i de 1-3 åra den lever i bekken.

Litteratur

Dønnum, B. O. 2022: Vurdering av 2 gytebekker i Lunner Jff. Plannotat., 3 sider + bilder.